

Från landet i väster

Norge är inte som Sverige. Höyre är inte heller som de svenska moderaterna eller deras brittiska kolleger. Det framgår ganska klart av de formuleringar vårt broderlands förre statsminister Kåre Willoch använder i sin bok "Krisetid".

Kåre Willoch: **Krisetid**. Schibsted 1992

Willoch, stortingsledamot sedan 1958, representerar ett parti som fortfarande anser att en utbyggd offentlig sektor är ett rimligt mål. Han predikar förvisso moderation och poängterar att det norska näringslivets konkurrenskraft måste återskapas, men någon Adelson eller Bildt är det inte som hållit i pennan. Detta är en av förklaringarna till att höyre haft svårare än de svenska partivännerna att hålla rent till höger om sig. Carl I Hagen har givits ett betydande utrymme för sin blandning av liberalism, konservatism och främlingsfientlighet.

Samtidigt finns det förbluffande likheter mellan utvecklingen i de båda länderna under senare tid. I båda fallen har finanskriser tvingat staten att ta över stora delar av banksystemet. I både Oslo och Stockholm har det finansiella systemets övervakare misslyckats med att hantera kapitalets nya frihet att bli röra sig över gränserna. Både i Norge och Sverige bidrog en populistisk socialdemokrati till att den nödvändiga åtstramningen försejades och att nedgången på grund av detta sedan blev betydligt allvarligare än nödvändigt. Nu tvingas regeringen Brundtland spara mer än någonsin Willochs egna en- eller trepartiregeringar försökte sig på under 1980-talet.

En intressant skillnad mellan Norge

och Sverige är det norska arbeiderpartiets mycket radikala historia. I början av 1920-talet valde huvuddelen av partiet att, till skillnad från de flesta andra broderpartier, bevara banden med kommunisterna i Moskva. Först 1927 kunde partiet åter enas och slå in på en mer självständig linje. Den revolutionära inställningen märktes fortfarande i främst partiets programskrifter under 1940- och 1950-talen. Även dess säkerhetspolitiska agerande påverkades av denna ovilja att ta avstånd från terrorn och förtrycket i Sovjet.

Kåre Willoch ägnar som sig bör en stor del av utrymmet åt Norges lika långa som uppslitande försök att hantera relationerna till EG. Han ifrågasätter det internationella engagemang som norska representanter gärna vill framhålla. I själva verket har landet för det mesta varit mycket oviljigt att acceptera mer bindande former av samverkan. FN och Nordiska rådet har inte varit något problem just för att verksamheten sällan fått mer konkreta former. Både landets många isolationister och dess socialister har varit mycket tveksamma inför både NATO, OECD och EFTA när medlemskap blivit aktuellt.

En metod som ofta används är att koppla EG-samarbetet till de forna unionerna med först Danmark och senare Sverige. Willoch påminner om att hans partivänner ingick i den regering som förde Norge ut ur unionen – trots att den tidens höyre var emot en upplösning. Den viktiga skillnaden var att varken Danmark eller Sverige kunde acceptera Norge som en jämställd part. Det rörde sig dessutom 1814–1905 inte om någon ekonomisk union – endast en personalunion där försvaret och utrikespolitik var ett gemensamt

ansvar. EG är något helt annat – där skulle Norge få samma ställning som andra medlemmar, och oerhört mycket större inflytande än som utanförstående och isolerad småstat i Europas periferi.

Matnyttig läsning för svenska EG-förespråkare är Kåre Willochs bedömning av orsakerna till det sorgliga nederlaget i omröstningen om medlemskap i september 1972. Ja-sidan kom efter i starten och hade svårt att möta alla, ibland rent bisarra, angrepp som spreds av den mer engagerade nej-sidans företrädare. Försprånget minskade successivt men tiden räckte inte till för att vända opinionen. Diskussionen drevs på ett alltför tekniskt sätt och de ekonomiska aspekterna gavs

alltför stor tyngd i ja-kampanjen. Just denna typ av problem skadar i dag i vårt land bilden av det nya Europa som ett värn för fred, frihet och välstånd.

”Krisetid” är en intressant bok för den som vill dels se parallellerna mellan ländernas utveckling, dels lära sig mer om den norska samtidshistoria som vi svenskar ofta vet pinsamt lite om. Norge är viktigt som jämförelseobjekt just för att helheten är så lik vårt eget samhälle – samtidigt som vissa grundförutsättningar gör landet väldigt annorlunda. Klyftan mellan stad och landsbygd, oljeekonomins enorma betydelse och kyrkans starkare roll är några exempel.

EDDIE TISTELGREN:

Ett slösande förstånd

”Scares the hell out of you, doesn't it?”

Richard Nixon om fenomenet
Dan Quayle

Så har då George Bush presidentperiod nått vägs ända, och vem saknar honom? Men jo, rätt skall vara rätt, två stora sorger efterlämnar sortin; efterträdaren i Vita huset, samt den nödtvungna nedläggningen av en fantastisk tidskrift.

The Quayle Quarterly: **What a Waste It Is To Loose One's Mind. The Unauthorized Autobiography of Dan Quayle.** The Quayle Quarterly 1992

Under devisen ”Ett vakande öga på vicepresidentskapet” har *The Quayle Quar-*

terly lyckats fylla fyra nummer om året med inget annat än rapporter om Dan Quayle; fadäser, missöden, grodor, kunskapsluckor. För den som lyckats överse med den politiska tendensen (demokratisk) har publikationen erbjudit några år av storartad underhållning. *The Quayle Quarterly* kan måhända låta som ett försök att koka soppa på en spik, men inse då att vi här har att göra med den förste amerikanske vicepresident som hävdade att människan kan andas på Mars. En tacksamhetens tanke bör redaktionen också ägna den förmögne och inflytelserike fader som inte bara räddade den unge Dan från tjänstgöring i Vietnam, utan också, trots undermåliga betyg, fick in honom vid Indiana University Law